

Den 8. nasjonale
LUNGEREHABILITERINGSKONFERANSEN

Oslo, 17.–18. januar 2011

VELKOMMEN!

Forum for lungerehabilitering inviterer til Den 8. nasjonale lungerehabiliteringskonferansen. Konferansen arrangeres i Oslo, på Radisson Blu Scandinavia Hotel 17.–18. januar 2011.

Lungerehabiliteringskonferansen 2011 åpner med å sette søkelyset på **fysisk aktivitet og ernæring** for så å vende oppmerksomheten mot **sinnets påkjenninger ved kols**. I plenum løfter konferansen også frem temaer som **minoritetshelse** og **teamarbeid** – et gode eller onde?

Lungerehabiliteringskonferansen har alltid kunnet by på en rekke seminarer med stor spennvidde. Så også i 2011. De **psykiske aspektene** ved lungesykdom får en fremtredende plass på konferansen. Det samme gjelder den store bredden av problemstillinger knyttet til **fysisk aktivitet og bevegelse**. Mye oppmerksomhet vies også til temaer som **brukermedvirkning, ernæring og røyking**. Likeledes er det en egen seminarrekke om **rehabilitering** og noen spennende seminarer under overskriftene **utfordringer 1–3**.

Lungerehabiliteringskonferansen viderefører også tradisjonen med å hente inn et bredt spekter av foredragsholder, inkludert foredragsholdere fra andre fagfelt enn lungerehabilitering og foredragsholdere fra andre land.

Arbeidsgruppen i Forum for lungerehabilitering som har satt sammen programmet tror at 2011-konferansen vil kunne gi deltakerne mange faglige impulser og et ytterligere løft til lungerehabiliteringsfeltet. Hjertelig velkommen til Lungerehabiliteringskonferansen 2011!

Olav Kåre Refvem

Leder av Forum for lungerehabilitering

Den 8. nasjonale LUNGEREHABILITERINGSKONFERANSEN

Oslo, 17.–18. januar 2011

Plenumsesjonene i konferansen kommer til å belyse disse temaene:

- Daily physical inactivity in COPD
- In what ways can nutrition influence the progression of COPD? What motivates people to change nutritional habits?
- Angst og depresjon ved kols – implikasjoner for praksis
- Lungesykdom, oppmerksomhetstrening og stressmestring
- Likeverdige helsetjenester og samfunnspolitiske utfordringer
- Flerkulturelle pasienter i et monokulturelt helsevesen
- Teamarbeid – et gode eller et onde? De andre yrkesgruppene, trenger vi dem?

Parallellsesjonene i konferansen kommer til å utdype temaer som:

- Depresjon – kognitiv tilnærming og selvhjelp
- Oppmerksomhetstrening
- Angst og depresjon
- Endringshjelp
- Trening og rehabilitering
- Astma og idrett
- Kunnskapsutvikling
- Trening ved under- og overvekt
- Brukermedvirkning
- Mestring av dagliglivets aktiviteter
- Evidensbasert sosialt arbeid
- Minoritetsperspektivet
- Changing nutritional habits
- Ernæring og under- og overvekt
- Pårørende og rettigheter
- Samhandling pasient-helsepersonell
- Er Norge på vei mot det røykfrie samfunnet?
- Utfordringer ved røykeslutt
- Egenopplevelse og medvirkning
- Ungdom og røyking
- Hvordan ivareta pasienter med komorbiditet?
- Arbeid som helse
- Organisering av rehabilitering
- Det optimale behandlingsforløpet
- Hypoksi og oksygen
- Faglige og etiske utfordringer
- Effekt og evaluering
- Samhandling

Kurset søkes godkjent som meritterende av Norsk Sykepleierforbund, Norsk Fysioterapeutforbund og Norsk Ergoterapeutforbund

---

17.01.2011																				
08.00	10.30	Registrering																		
09.15	10.00	Morgensymposium – arrangør: Nycomed																		
10.00	10.30	Pause																		
10.30	10.35	Konferanseåpning <i>Velkommen</i> Olav Kåre Refvem (leder), Forum for lungerehabilitering																		
10.35	12.00	PLENUM I: PHYSICAL ACTIVITY AND NUTRITION – A KEY COMBINATION TO A BETTER LIFE WITH COPD? <i>Daily physical inactivity in COPD</i> Martijn A. Spruit (PhD in Rehabilitation Sciences and Physiotherapy), Department of Research Development and Education, Center of expertise for chronic organ failure (CIRO), Hornerheide, Nederland																		
10.35	11.15																			
11.15	12.00	<i>In what ways can nutrition influence the progression of COPD? What motivates people to change nutritional habits?</i> Annemie M.W.J. Schols (professor of nutrition and metabolism in chronic diseases), Department of Respiratory Medicine, Maastricht University, Nederland																		
12.00	13.00	Lunsj																		
13.00	14.30	PARALLELLESJON 1																		
14.30	15.00	Pause																		
15.00	16.30	PARALLELLESJON 2																		
16.30	17.00	Pause																		
17.00	18.15	PLENUM II: SINNETS PÅKJENNINGER VED KOLS <i>Angst og depresjon ved kols – implikasjoner for praksis</i> Minna Hynninen (psykolog, stipendiat), Gruppe for behandlingsforskning, Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen																		
17.00	17.40																			
17.40	18.15	<i>Lungesykdom, oppmerksomhetstrening og stressmestring</i> Michael de Vibe (spesialist i allmenntidrett og seniorrådgiver), Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten																		
18.15		Dagsavslutning																		
20.00		Middag																		
18.01.2011																				
08.30	09.30	Morgensymposium – arrangør: GlaxoSmithKline																		
09.30	10.00	Pause																		
10.00	10.10	Konferanseåpning andre dag																		
10.10	11.00	PLENUM III: MINORITETSHELSE <i>Likeverdige helsetjenester og samfunnspolitiske utfordringer</i> Manuela Ramin-Osmundsen (leder likeverd og mangfold), Akershus universitetssykehus (Ahus), og (leder) SOHEMI – Helseidrettskonferansens forum for migrasjon og helse																		
10.10	10.35																			
10.35	11.00	<i>Flerkulturelle pasienter i et monokulturelt helsevesen</i> Inger Daae-Qvale (høgskolelektor), Internasjonale studier, Høgskolen i Oslo																		
11.00	11.30	Pause																		
11.30	13.00	PARALLELLESJON 3																		
13.00	14.00	Lunsj																		
14.00	15.30	PARALLELLESJON 4																		
15.30	16.00	Pause																		
16.00	17.00	PLENUM IV: BRUKERINTEGRERT SAMHANDLING OG TVERRFAGLIG SAMARBEID <i>Teamarbeid – et gode eller et onde? De andre yrkesgruppene, trenger vi dem?</i> Henning Bang (siviløkonom og psykolog), Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo og Henning Bang AS																		
16.00	16.50																			
16.50	17.00	Konferanseavslutning																		

1

PSYKISKE ASPEKTER
Depresjon – kognitiv tilnærming og selvhjelp

En kognitiv tilnærming til behandling og veiledet selvhjelp depresjon ved kronisk, progredierende sykdom
Torkil Berge (psykologspesialist), Distriktpsykiatrisk senter Vinderen, Diakonhjemmet sykehus

5

FYSISK AKTIVITET OG BEVEGELSE
Trening og rehabilitering

Lower limb muscle training in patients with COPD
Martijn A. Spruit (PhD in Rehabilitation Sciences and Physiotherapy), Department of Research Development and Education, Center of expertise for chronic organ failure (CIRO), Hornerheide, Nederland

Rehabilitering av kol-pasienter i primærvård, sluten vård og i samband med exacerbation
Karin Wadell (fysioterapeut og universitetslektor), Institutt for samhällsmedicin och rehabilitering, Umeå universitet, Sverige

9

BRUKERMEDVIRKNING
Gruppers medvirkning

Brukermedvirkning – fra randsone til kjerne?
Tone Alm Andreassen (forsker), Arbeidsforskningsinstituttet AFI

Brukermedvirkning = tjenestetystelse på visse betingelser?
Anita Strøm, (spesialrådgiver), Nasjonalt kompetansesenter for læring og mestring, Oslo Universitetssykehus, Aker

13

ERNÆRING
Changing nutritional habits

Practical approaches to a sustainable change in nutritional habits
Annemie M.W.J. Schols (professor of nutrition and metabolism in chronic diseases), Department of Respiratory Medicine, Maastricht University, Nederland

17

RØYKING
Er Norge på vei mot det røykfrie samfunnet?

Helseidrettskonferansens arbeidsfilosofi for å oppnå røykfrihet – suksess eller fiasko?
Svein Hoegh Henriksen (spesialist i allmenntidrett), Oslo

Ny strategiplan for det tobakksforebyggende arbeidet 2011–2015
Knut Inge Klepp (divisjonsdirektør), Helseidrettskonferansen

Reviderte retningslinjer for røykeavvenning i primærhelsetjenesten – hva er nytt og hvordan vil det hjelpe allmenntidretten?
Jorn Ossum Gronert (spesialist i allmenntidrett), Honefoss

21

REHABILITERING
Hvordan ivareta pasienter med komorbiditet?

Kols og osteoporose: Små lunger og skjøre knokler
Aina Kjensli (overlege), Glittrelinnikken

Komorbiditet ved kols – bare en effekt av røyking?
Aina Kjensli (overlege), Glittrelinnikken

25

UTFORDRINGER 1
Hypoksi og oksygen

Bruk av AMBOX (ambulant oksygen) – guidelines, testing, praksis og konsekvenser i hverdagen
Anne Edvardsen (overbioingeniør, stipendiat), Glittrelinnikken

Hypoksi – kognitive konsekvenser og når oppstår skader?
Siri Skumlien (overlege), Glittrelinnikken

2

PSYKISKE ASPEKTER
Oppmerksomhetstrening

Praktisk bruk av oppmerksomhetstrening i lungerehabilitering
Michael de Vibe (spesialist i allmenntidrett og seniorrådgiver), Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten

6

FYSISK AKTIVITET OG BEVEGELSE
Asthma og idrett

En utfordring for toppidrettsutøveren?
Kai-Håkon Carlsen (professor), Norges idrettshøgskole og Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet

Hvilke råd gir vi til astmatikere i forhold til trening?
Trine Stensrud (førsteamanuensis), Norges idrettshøgskole

10

AKTIVITET OG DELTAKELSE
Mestring av dagliglivets aktiviteter

Kols og mestring av daglige aktiviteter – presentasjon av to masteroppgaver
Frederik B. Hansen (ergoterapeut), Glittrelinnikken
Ingrid Elise Sundfør (spesialergoterapeut), Glittrelinnikken

14

ERNÆRING
Under- og overvekt

Opp i vekt kurs ved Glittrelinnikken – praksis, erfaringer og opplevelser
Karianne Spetaas Johansen (klinisk ernæringsfysiolog), Glittrelinnikken

Bakgrunn og fakta om komorbiditet ved lungesykdom og overvekt
Karianne Spetaas Johansen (klinisk ernæringsfysiolog), Glittrelinnikken

18

RØYKING
Utfordringer ved røykeslutt

Røykere i Norge – hva kjennetegner dem? Hva betyr det for røykesluttarbeidet?
Karl Erik Lund (forskningsleder), Sirius – Statens institutt for rusmiddelforskning

Møtet med pasienten som ikke vil – hva gjør det med oss som fagpersoner?
Karl Johan Wikse (psykolog), Oslo

22

REHABILITERING
Arbeid som helse

Gradert sykmelding hindrer utstøting fra arbeidslivet
Simen Markussen (forsker), Frisch-senteret, Universitetet i Oslo

Arbeidsrettet rehabilitering i praksis
Hilde Nitteberg Teige (overlege), Hernes Institutt, Elverum

26

UTFORDRINGER 2
Faglige og etiske utfordringer

Hva er et godt helsevesen for mennesker som lever med kronisk sykdom? En samfunnsmedisiner og tidligere fastleges betraktninger
Dag Bruusgaard (professor emeritus), Avdeling for allmenn- og samfunnsmedisin, Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo

Etiske utfordringer ved kroniske og progredierende sykdommer
Peter Hjort (sekretær), Forum for lungerehabilitering

3

FAGGRUPPE PSYKOLOGER
Endringshjelp

Workshop: Angst og depresjon hos lungepasienter – omfang og tiltak
Einar Haave (psykologspesialist), Glittrelinnikken

7

FAGGRUPPE FYSIOTERAPEUTER
Kunnskapsutvikling

Sammenligning av trening i vann og aerobic på land
Mona Lund Veie (fysioterapeut), Levanger Sykehus

Bedre form og mindre sykefravær? Presentasjon av funn fra en masteroppgave
Ulla Pedersen (spesialist i hjerte- og lungefysioterapeut og fagutvikler), Glittrelinnikken

11

FAGGRUPPE SOSIONOMER
Evidensbasert sosialt arbeid

Evidensbasert sosialt arbeid. Hva betyr det i arbeid med lungerehabilitering?
Jonrunn Vindegg (sosionom og doktorgradstipendiat), Senter for profesjonsstudier, Høgskolen i Oslo

15

BRUKERFORUM
Pårørende og rettigheter

“En bedre hverdag” – et kurstilbud for pårørende til kolsyke
Hilde Tretterud Næss (sykepleier og familieterapeut), Lærings- og mestringssenteret, Glittrelinnikken

Rettighetsinformasjon
Atle Larsen (pasientombud), Landsforeningen for hjerte- og lungesyke

19

FAGGRUPPE SYKEPLEIERE
Egenopplevelse og medvirkning

Kols og smerte – pasientenes egenopplevelse
Tone Rustoen (professor), Avdeling for sykepleierutdanning, Høgskolen i Oslo

CHOICE – et IT-basert støttesystem for pasienters medvirkning
Lena Heyn (sykepleier), Senter for pasientmedvirkning og sykepleieforskning, Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet

23

FAGGRUPPE LEGER
Organisering av rehabilitering

Definisjon av behov: hvilken pasient på hvilket nivå?
Olav Kåre Refvem (spesialist i lungemedisin og adm.dir.), Glittrelinnikken

Hvordan kan primærhelsetjenesten organisere et tilbud?
Beraki Ghezai (spesialist i allmenntidrett), Lovensstaden legesenter, Akershus

27

FAGGRUPPE ERGOTERAPEUTER
Effekt og evaluering

Bruk av ambulende tjenester ved Ringerike sykehus
Yvonne Daus (ergoterapeut), Sandefjord kommune

Metoder for kartlegging og evaluering av aktivitet og deltakelse i lungerehabilitering
Ingrid Elise Sundfør (spesialergoterapeut), Glittrelinnikken

4

PSYKISKE ASPEKTER
Endringshjelp

Oppfølging: Hva får lungesyke til å gjøre endringer i livet og opprettholde fysisk aktivitet?
Borghild Kristin Lomundal (fysioterapeut og stipendiat), Institutt for samfunnsmedisin, Det medisinske fakultet, NTNU

Oppfølging: Resultater fra Glittrelinnikkens mål- og motivasjonsperm
Ketil Melås (spesialpsykolog), Glittrelinnikken og Erik Elseth (spesialpsykolog), Glittrelinnikken

8

FYSISK AKTIVITET OG BEVEGELSE
Trening ved under- og overvekt

Trening av undervektige lungesyke
Anita Grongstad (spesialfysioterapeut), Glittrelinnikken

Trening av overvektige lungesyke
Christina Wikstrøm Hilmarson (fysioterapeut og FoU-koordinator), Røros Rehabiliteringssenter

12

AKTIVITET OG DELTAKELSE
Samhandling pasient-helsepersonell

Likeverd og Mangfold – hvordan arbeider Ahus?
Manuela Ramin-Osmundsen (leder likeverd og mangfold), Akershus universitetssykehus (Ahus), og (leder) SOHEMI – Helseidrettskonferansens forum for migrasjon og helse

Oppfattelse og forståelse av sykdom i ulike kulturer
Inger Daae-Qvale (høgskolelektor), Internasjonale studier, Høgskolen i Oslo

Erfaringer fra praksis
Hilde Sofie Hamre (spesialist i hjerte- og lungefysioterapi), Lovisenberg Diakonale sykehus

16

BRUKERMEDVIRKNING
Samhandling pasient-helsepersonell

Pasienters ulike tillitsforhold til helsepersonell
Helge Skirbekk (sosiolog, post doktor), Seksjon for medisinsk etikk, Avdeling for allmenn- og samfunnsmedisin, Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo

20

RØYKING
Ungdom og røyking

Stilig eller stigma – om ungdom, røyking og identitet
Janne Scheffels (forsker), Sirius – Statens institutt for rusmiddelforskning

Hvordan få til røykfri skole?
Eva Gartland (helsesøster), Olav Duun videregående skole, Namsos, Nord-Trøndelag

24

REHABILITERING
Det optimale behandlingsforløpet

Kols-behandlingslinjen ved Sykehuset Innlandet
Hilde Bryn (sykepleier) og Marit Fredriksen (lungesykepleier), Granheim Lungesykehus

Kols-behandlingslinjen – sett med en brukers øyne
Ole Magnus Aasen (bruker), Lillehammer

28

UTFORDRINGER 3
Samhandling

Samhandlingens utfordringer og muligheter i førstelinjetjenesten
Elisabet Swensen, (spesialist i allmenntidrett og kommunalege), Seljord

Samhandlingens utfordringer og muligheter i andrelinjetjenesten
Morten Mowé (lege og avdelingsleder), Generell indremedisinsk avdeling, Oslo universitetssykehus Aker

PRAKTISKE OPPLYSNINGER

Tid og sted

Lungerehabiliteringskonferansen 2011 foregår fra **mandag 17. januar kl 09.15** til **tirsdag 18. januar kl 17.00**. Konferansen foregår på

Radisson Blu Scandinavia Hotel, Oslo

Holbergs gate 30, 0166 Oslo

tel: +47 23 29 30 00

fax: +47 23 29 30 01

www.radissonblu.no/scandinaviahotell-oslo

Arrangør

Lungerehabiliteringskonferansen arrangeres av **Forum for lungerehabilitering** (org.nr. 993 353 906) og er åpen for alle som arbeider for å bedre og bevare funksjonsnivået til mennesker med lungesykdom.

Språk

Lungerehabiliteringskonferansen foregår på **norsk, svensk og engelsk** (se de enkelte postene i programmet). Konferansen tilbyr ikke tolking.

Konferanseavgift

Konferanseavgiften er **kr 2500** og gir deg fri adgang til samtlige av konferansens plenums- og parallellsesjoner, samt lunsj mandag og tirsdag, mat og drikke i pausene og middag mandag kveld.

Påmelding

Påmeldingsfristen er **10.12.2010**. Påmeldingen skjer elektronisk på **www.lungerehab.no**. Ved problemer, ring +47 67 05 82 68 (dagtid) eller +47 950 80 684.

Betaling

Så snart din påmelding er registrert, mottar du en **faktura** for innbetaling av konferanseavgiften. Du må betale før konferansen åpner. Forumets adresse og konto er:

Forum for lungerehabilitering

Postboks 104 Åneby

1485 Hakadal

Kontonummer: 1594 21 56631

Hotell

Konferansen tilbyr overnatting på Radisson Blu Scandinavia Hotel, Oslo. Prisen er **kr 1295 pr. natt** for en person i enkeltrom og **kr 1595 pr. natt** for to personer i dobbeltrom (frokost inkludert). Vil du benytte dette tilbudet, krysser du av for hotell ved påmeldingen. **OBS! Hotellregningen gjør du opp direkte med hotellet.** Du må melde eventuell avbestilling umiddelbart og direkte til hotellet. Ved no-show belaster hotellet deg for hele oppholdet.

Registrering og sekretariat

Registrering av deltakerne skjer på Radisson Blu Scandinavia Hotel fra **kl 08.00** 17.01.2011. Konferansesekretariatet holder til samme sted og er betjent under hele konferansen.

Spørsmål

Har du spørsmål, skriv til forum@lungerehab.no, eller ta kontakt med:

- Kari Hvinden, sekretariatsleder, +47 938 01 636
- Peter Hjort, forumets sekretær, +47 950 80 684

Sponsorer

Hovedsponsorer for Lungerehabiliteringskonferansen 2011 er **GlaxoSmithKline** og **Nycomed**, og disse arrangerer også symposier i tilknytning til konferansen. Lungerehabiliteringskonferansen 2011 støttes også av Boehringer Ingelheim / Pfizer og AstraZeneca.

Påmeldingsfrist: 10. desember 2010

Påmelding: www.lungerehab.no

HOTELLBESKRIVELSE

Med beliggenhet i hjertet av Oslo befinner Radisson Blu Scandinavia Hotel seg innen gangavstand til de fleste turistattraksjoner og forretningsdistrikter.

Blu Flybussen tilbyr enkel og direkte transport mellom hotellet og Oslo Gardermoen lufthavn, med avganger hvert 20. minutt hele dagen til og fra hotellets hovedinngang. Parkering er tilgjengelig i hotellets garasje mot betaling

Radisson Blu Scandinavia Hotel Oslo Airport
Holbergsgate 30
0166 Oslo
tel: +47 23 29 30 00
fax: +47 23 29 30 01
www.radissonblu.no/scandinaviahotell-oslo

FORUM FOR LUNGEREHABILITERING

Forum for lungerehabilitering

Forum for lungerehabilitering ble stiftet 30. september 1996. Følgende organisasjoner er medlem av forumet:

- Faggruppe for hjerte- og lungefysioterapi
- Faggruppe for sosionomer i lungerehabilitering
- Landsforeningen for hjerte- og lungesyke
- Lunger i praksis
- Norsk faggruppe for lungeergoterapeuter
- Norsk forening for lungemedisin
- Norsk Psykologforening
- Norsk Sykepleierforbunds Faggruppe av Lungesykepleiere

Formålet med Forum for lungerehabilitering er å inspirere til samarbeid og styrke nettverket mellom faggrupper, institusjoner og miljøer som er engasjert i forebygging, behandling og rehabilitering for mennesker som lever med lungesykdommer. Forumet skal bidra til å utvikle lungerehabilitering som fagfelt.

Forumets viktigste oppgave er å arrangere Lungerehabiliteringskonferansen.

Lungerehabiliteringskonferansene

Lungerehabiliteringskonferansen ble første gang arrangert i 1997 og er senere fulgt opp med konferanser i 1999, 2001, 2003, 2005, 2007, 2009 og nå, i 2011. Konferansen arrangeres i en tid der lungesykdommene er på epidemisk fremmarsj verden over. Verdens helseorganisasjon antar at i år 2020 vil kronisk obstruktiv lungesykdom være den femte viktigste årsaken på verdensbasis til funksjonshemming og tidlig død. Epidemien av lungesykdommer drives frem av tuberkulose, og, fremfor alt, av tobakksbruk som i 2020 antas å bli det største helseproblemet i verden.

Lungerehabiliteringskonferansene er forankret i et menneskesyn som legger avgjørende vekt på **medvirkning og deltakelse**.

Konferansens filosofi er: **Uten brukermedvirkning, ingen rehabilitering**. En sentral verdi er samhandling. Lungerehabiliteringskonferansene skal styrke samspillet mellom fagmiljøer, nivåer og sektorer og slik fremme rehabiliteringens siktemål: å bedre og bevare menneskers funksjonsnivå.

Programmet for lungerehabiliteringskonferansene står i brukermedvirkningens og tverrfaglighetens tegn. Dette gjør Lungerehabiliteringskonferansen til en krevende konferanse.

Forventningen til deg som deltaker er: **Ta ansvar for egen læring**. Dette gjør du bl.a. gjennom dine seminarvalg. Gir du nysgjerrigheten din spillerom? Konferansen er stedet for å dyktiggjøre seg og trenge dypere inn i nye sider ved lungerehabiliteringen.

Forventningen til deg som foredragsholder på konferansen er: **Inviter til relasjon og dialog** mellom deg selv og deltakerne i det du presenterer. Lungerehabiliteringskonferansen er stedet for å prøve ut nye pedagogiske tilnæringsmåter.

Arbeidsgruppen i Forum for lungerehabilitering

Arbeidsgruppen i Forum for lungerehabilitering består av representanter for hver av de deltakende medlemsorganisasjonene. I tillegg kommer arbeidsgruppens leder og sekretær.

Faggruppe for hjerte- og lungefysioterapi	Olav Kåre Refvem (leder)
Faggruppe for sosionomer i lungerehabilitering	Ulla Pedersen
Landsforeningen for hjerte- og lungesyke	Kari Raftevoold Grodås
Lunger i praksis	Rita Andersen
Norsk faggruppe for lungeergoterapeuter	Anders Østrem
Norsk forening for lunge-medisin	Ingrid Elise Sundfør
Norsk Psykologforening	Ingvil Arvesen
Norsk Sykepleierforbunds Faggruppe av Lungesykepleiere	Ketil Melås
	Roger Lien
	Peter Hjort (sekretær)

LUNGEREHABILITERINGENS GRUNNLAG OG UTFORDRINGER

Lungerehabiliteringens grunnlag og utfordringer

Siden 1998 har Forum for lungerehabilitering arbeidet på grunnlag av dokumentet *Lungerehabiliteringens grunnlag og utfordringer*. Hovedlinjene i dokumentet er:

Grunnlaget for dagens lungerehabilitering kan sammenfattes i følgende hovedpunkter:

Epidemi. Lungesykdømmene er i epidemiske fremmarsj verden over. Beregninger fra Verdens helseorganisasjon viser at kronisk obstruktiv lungesykdom vil øke til å bli den femte viktigste årsaken til tapte leveår og leveår med funksjonshemming i år 2020. Samtidig rangeres lungebetennelse som nummer seks, tuberkulose som nummer sju og lungekreft som nummer femten.

Tuberkulose og tobakk. Epidemien av lungesykdommer har to årsaker: tuberkulose og tobakk. Årlig dør 3 millioner mennesker av tuberkulose. Dette er mer enn da epidemien nådde sin topp i begynnelsen av det tjuende århundret. Smittetallene er for oppadgående, også i den vestlige verden. Årlig dødelighet som følge av tobakksforbruk forventes å øke fra 3,0 til 8,4 millioner mennesker fra 1990 til 2020. Tobakk ligger an til å bli det største enkeltstående helseproblemet i verden i år 2020.

Bredden av lungesykdommer. Det er diagnostisert mer enn hundre forskjellige lungesykdommer. Noen er miljørelaterte, andre arvelige. Lungesykdommer er et felt med lange tradisjoner i å rette søkelyset mot menneskets omgivelser. Arbeidsrelaterte lungesykdommer ble rapportert første gang for mer enn fire hundre år siden.

Det optimale funksjonsnivå, tverrfaglighet og brukermedvirkning. Lungerehabilitering er en prosess som tar sikte på å gjøre mennesker med lungesykdom i stand til å nå og bevare

sitt optimale, helhetlige funksjonsnivå. Lungerehabiliteringen etterspør og mobiliserer kompetanse i mange fagmiljøer og i brukernes omgivelser, men først og fremst i den lungesyke selv. Rehabilitering uten brukermedvirkning er ikke mulig.

Utfordringene i lungerehabiliteringen kan sammenfattes i følgende program:

1. Sterkere politisk, økonomisk og faglig prioritering av lungerehabilitering
2. Forsterket kamp mot røyking gjennom mobilisering av en bred, folkelig bevegelse mot røyking
3. Tidlig diagnostikk er en avgjørende forutsetning for vellykket rehabilitering
4. Individuelle planer må tilbys alle mennesker med kronisk lungesykdom
5. Bevegelse og fysisk aktivitet er en faglig og pedagogisk utfordring til lungerehabiliteringen
6. Kompetanse i brukermedvirkning må utvikles blant fagpersoner og i fagmiljøer
7. Sammenhengen mellom rehabilitering lokalt og i institusjon må styrkes
8. Lungerehabilitering er et tverrfaglig samarbeid av biologisk, psykologisk og sosial kompetanse
9. Retningslinjer og protokoller for behandling og rehabilitering må utvikles og utprøves vitenskapelig
10. Forskningen om behandling og rehabilitering av lungesykdommer må styrkes
11. Lungerehabiliteringsnettverket av brukere, fagpersoner, institusjoner og organisasjoner må bygges ut
12. I solidaritet og som forebygging må den verdensomspennende bekjempelsen av tuberkulose styrkes